

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ พบว่ายังไม่มีผู้วิจัยถึงคุณลักษณะนักศึกษาฝึกงาน สาขางานออกแบบพาณิชยศิลป์ ตามความคาดหวังของผู้ประกอบการ ฉะนั้นในการเสนอวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้จะครอบคลุมถึงแนวคิดในการฝึกงาน ลักษณะงานออกแบบพาณิชยศิลป์ที่นักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการ รูปแบบของการฝึกงาน การจัดและดำเนินการโครงการฝึกงาน อุปสรรคของการฝึกงาน คุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานที่พึงประสงค์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดในการฝึกงาน

สิ่งที่ เป็นหัวใจของหลักสูตรอาชีวศึกษา คือ การฝึกงาน จากเอกสารการฝึกงานพบว่า นักศึกษามีความพอใจที่จะได้ฝึกงานในสถานประกอบการ เพราะนอกจากจะได้ฝึกงานตามสภาพที่แท้จริงแล้วยังทำให้ได้ความรู้ทางด้านสังคมด้วย

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีการศึกษา 2527 เป็นหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงหรือเทียบได้กับระดับ Diploma ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาชีพ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริงตามความถนัดของแต่ละบุคคล รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนขวนขวายหาประสบการณ์และความรู้ โดยฝึกงานหรือทำงานตามแหล่งวิทยาการ สถานที่ราชการ และสถานประกอบการอิสระต่าง ๆ อย่างกว้างขวางด้วยตนเองให้มากที่สุดระหว่างศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบอาชีพอยู่แล้วได้ศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอันจะเป็นผลดีต่อการทำงานในหน้าที่ของตน หลักสูตรนี้ใช้เวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี และในหลักสูตรได้บรรจุวิชาการฝึกงาน (สศศ.281) จำนวน 2 หน่วยกิต เป็นการฝึกนอกเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 150 ชั่วโมง

รูปแบบของการฝึกงาน

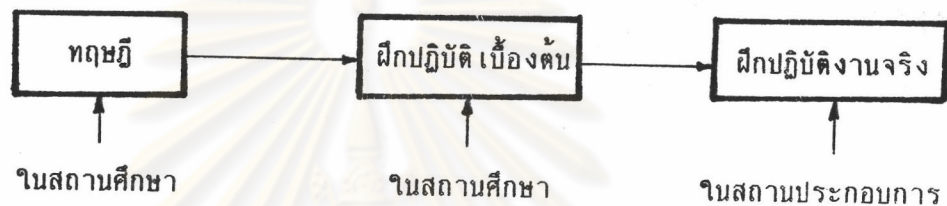
การฝึกอาชีพหรือการฝึกงานนั้น เป็นค่าที่ได้ยินอยู่เสมอ แต่นักศึกษามักไม่ค่อยให้ความสำคัญว่า การฝึกอาชีพเป็นการให้การศึกษาอย่างมีระเบียบแบบแผนในสมัยเริ่มแรก ซึ่งมีลักษณะ หรือแบบอย่างของการศึกษาที่ถูกยอมรับ และนำมาใช้กับระบบการอาชีวศึกษาในปัจจุบัน นั่นคือ วิธีการเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง เป็นการฝึกฝนและพัฒนาบุคคลให้สามารถเป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพของสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมนั้นได้ ดร. สุภรณ์ พันธุ์รัตน์ อีระ (2529 : 28 - 33) ให้ข้อคิดเห็นสรุปได้ว่า การฝึกอาชีพในรูปแบบช่างฝึกหัด (Apprenticeship) น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาปรับโครงสร้าง ในการจัดอาชีวศึกษาของประเทศในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกแบบหนึ่ง กล่าวคือ มีกำหนดเวลานานพอจะทำให้มั่นใจได้ว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจะมีความรู้และทักษะทางด้านช่างสูงพอ ส่วนความสัมพันธ์ของผู้ฝึกและผู้รับการฝึกก็ใกล้ชิดกัน ทำให้ผู้รับการฝึกเกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ มีความพยายามทำงานด้วยอุตสาหะและซื่อสัตย์ในทุก ๆ ด้าน ระบบนี้ถูกล้มเลิกไปในปัจจุบัน เนื่องจากการเข้าแทนที่ของระบบอุตสาหกรรม ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วระบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่นี้ ยังคงมีความจำเป็นต้องอาศัยช่างฝึกหัดและช่างฝีมืออยู่เสมอ เพื่อมาเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีวิทยาการก้าวหน้าและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

เพื่อให้การผลิตกำลังคนสอดคล้องกับการพัฒนา เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ดร. วิรัช กฤษมมาศ (2529 : 47 - 49) ให้ความเห็นเห็นว่า อาชีวศึกษาจะต้องร่วมมือกับเอกชนในการสร้างคุณภาพคน เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพงานให้เป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนา ดังเช่นประเทศ Newly Industrialized Countries อย่างสิงคโปร์และเกาหลีใต้ หรือประเทศที่มีความเจริญในด้านอุตสาหกรรมมาเป็นเวลานาน คือ ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งมีการฝึกงานในภาคเอกชน 2 ลักษณะ คือ

1. In - Plant Training คือ ส่งนักเรียน นักศึกษาไปฝึกงานในสถานประกอบการ
2. Apprenticeship Training คือ การฝึกช่างฝึกหัดในระบบ Dual System ซึ่งเป็นระบบความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา

โรงเรียนอาชีวศึกษาในประเทศไทย จัดการฝึกงานในระบบ In - Plant Training เนื่องจากการจัดการศึกษาลักษณะ Apprenticeship Training โรงเรียนจะต้องมีลักษณะเป็นโรงงานด้วยในตัวหรือมีโรงงานจริง ๆ อยู่ในระบบข่ายฝึก (Training Net Work)

โดยทั่วไปการเรียนการสอนตามหลักสูตรอาชีวศึกษาจะแบ่งเป็น 3 ส่วน ตามแผนภาพข้างล่างนี้

แผนภาพ 1 การเรียนการสอนตามหลักสูตรอาชีวศึกษา

การเรียนการสอนในสองส่วนแรก คือ ภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติเบื้องต้น สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่สามารถดำเนินการได้ดี มีการจัดหาอุปกรณ์ครุภัณฑ์จำลองสภาพงานจริงให้นักเรียนนักศึกษาปฏิบัติเบื้องต้นอย่างเต็มที่ ตามที่กำหนดในหลักสูตร แต่การดำเนินการในส่วนที่สาม คือ การฝึกหัดงานจริง ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนโดยวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อเสริมสร้างทักษะและเจตคติในการทำงาน
2. เพื่อให้มีการเรียนรู้โลกของงานและปรับปรุงบุคลิกภาพ
3. เพื่อสร้างสัมพันธ์กับนายจ้างสำหรับการหางานและหาข่าวสารข้อมูลอื่น ๆ ในอนาคต
4. เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้ประยุกต์วิชาชีพที่เรียนมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานจริง

การจัดและดำเนินการโครงการฝึกงาน

จากรายงานการประชุมร่วมมือกันจัดทำคู่มือการฝึกงานระหว่างหน่วยศึกษานิเทศ กรม อาชีวศึกษาและหัวหน้าคณะวิชาศิลปหัตถกรรมทั่วประเทศ ณ ศูนย์พัฒนาอาชีวศึกษา 3 (2533 : 4 - 31) พอสรุปแนวทางการจัดและดำเนินการโครงการฝึกงานได้ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการฝึกงาน
2. สืบหาความพร้อมและข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานประกอบการ กระบวนการทำงาน ลักษณะงาน อาคารสถานที่ซึ่งนักศึกษาจะเข้ารับการฝึกงาน
3. คาคคะเนปริมาณนักศึกษาฝึกงานและทำความเข้าใจกับเจ้าของ หรือหัวหน้าสถานประกอบการนั้น
4. กำหนดระเบียบ คู่มือการฝึกงาน
5. ประมุขนิเทศศึกษาก่อนเข้ารับการฝึกงาน
6. กำหนดค่าให้อาจารย์นิเทศก์ตรวจเยี่ยมและดูแลการฝึกงาน เป็นครั้งคราว
7. ติดตามประเมินผลการฝึกงาน เพื่อนำมาวางแผนปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการฝึกงานในครั้งต่อไป

1. แต่งตั้งคณะกรรมการฝึกงาน

คณะกรรมการฝึกงาน ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหาร เป็นแกนนำในการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยมีอาจารย์ผู้สอนสาขาวิชานั้น เป็นผู้เสนอโครงการ ผู้บริหารจะต้องร่วมประเมินผลรวมทั้งติดตามนักศึกษาที่จบว่าสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลปรับทิศทางการบริหารงานด้านวิชาชีพได้ถูกต้องและมีคุณภาพ

ผู้บริหารจะต้องทำตนเป็นข้าราชการ คือ ฐานะ ระเบียบการปฏิบัติราชการอย่างดี เพื่อป้องกันข้อผิดพลาด แต่ต้องฉลาดในการใช้ระเบียบราชการให้เกิดความคล่องตัวให้เอื้อประโยชน์ ต้องรอบรู้ในวิชาชีพและมีมนุษยสัมพันธ์ดี จึงสามารถบริหารการเรียนการสอนสายอาชีพให้บรรลุเป้าหมายได้

1.2 ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน มีฐานอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ซึ่งสามารถเอื้ออำนวยต่อการสร้างความร่วมมือทั้งบุคลากรในวิทยาลัยและนอก

วิทยาลัย มีหน้าที่ติดตามผล ร่วมช่วยแก้ปัญหา ให้กำลังใจตลอดจนร่วมประเมินผล เป็นแกนนำในการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายในคณะทำงาน

1.3 อาจารย์แนะแนว เป็นบุคลากรในคณะทำงานมีหน้าที่เก็บข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาเกี่ยวกับผลการเรียนทุกวิชา อุปนิสัย บุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถพิเศษ การทำงานตลอดจนฐานะของผู้ปกครอง

อาจารย์แนะแนวต้องรอบรู้ความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน และสามารถคาดการณ์ความต้องการแรงงานในอนาคตได้ เป็นผู้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการแรงงานประเภทต่าง ๆ ของสถานประกอบการ รวบรวมที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สำหรับนักศึกษาที่จบแล้ว เพื่อความสะดวกในการติดต่อนักศึกษาเข้าทำงานในสถานประกอบการ

1.4 อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ หมายถึง อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาชีพ เป็นผู้ที่สามารถติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการได้ เป็นผู้วางโครงการ เสนอผู้บริหารซึ่งเป็นประธานคณะทำงาน เป็นแกนนำในการติดต่อประสานงาน นำนักศึกษาเข้าฝึกงานตลอดจนนิเทศ ติดตาม ประเมินผล รวมทั้งติดตามนักศึกษาที่จบไปแล้วว่า นำวิชาชีพไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้หรือไม่

1.5 อาจารย์นิเทศก์ มีหน้าที่ติดตามดูแลผลการปฏิบัติงาน แนะนำประเมินผล ซึ่งมักเป็นคนเดียวกับอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

2. สำรวจความพร้อมและข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานประกอบการ

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของอาชีวศึกษาที่จะให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะและความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เรียน มีเจตคติในการทำงาน มีโอกาสเรียนรู้โลกของงานและปรับปรุงบุคลิกภาพ มีโอกาสที่จะสร้างความสัมพันธ์กับนายจ้างสำหรับหางานและข่าวสารข้อมูลอื่น ๆ ในอนาคต และโอกาสที่จะได้ประยุกต์วิชาชีพที่เรียนมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานจริง คณะกรรมการจึงจำเป็นต้องสำรวจความพร้อมและข้อมูลเบื้องต้นของสถานประกอบการที่จะให้นักศึกษาไปฝึกงานโดยมีเกณฑ์ทั่วไปดังนี้

2.1 สถานประกอบการนั้นอยู่ไม่ห่างจากวิทยาลัย หรือที่พักอาศัยของนักศึกษาจนเกินไป

2.2 เจ้าของ หรือหัวหน้าสถานประกอบการ ยินยอมให้นักศึกษาเข้าไปศึกษาและฝึกงานอาชีพได้

2.3 สถานประกอบการนั้น ตั้งขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมายและมีกระบวนการทำงาน ลักษณะและวิธีการทำงานไม่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม

2.4 สถานประกอบการนั้น เป็นสถานประกอบการที่คณะกรรมการเห็นชอบว่า มีปริมาณงานมากและรายได้พอสมควร

2.5 สถานประกอบการนั้น มีกระบวนการทำงานโดยอาศัยความรู้ประกอบการทำงาน ตรงกับสาขางานของนักศึกษาฝึกงาน

3. คาดคะเนปริมาณนักศึกษาฝึกงานและทำความเข้าใจกับเจ้าของหรือหัวหน้าสถานประกอบการ
นั้น

ตามแนวปฏิบัติซึ่งเป็นไปตามหลักสูตร นักศึกษาจะต้องออกฝึกงานในช่วงปิดภาคฤดูร้อน ระหว่างมีนาคม - พฤษภาคม จึงครบจำนวน 150 ชั่วโมง ซึ่งตรงกันในหลายสถาบันการศึกษา ปริมาณนักศึกษาจำเป็นต้องมีการแบ่งแยกไปตามสถานประกอบการแต่ละแห่งจำนวน 1 - 3 คน และไม่เกิน 3 คน จึงต้องมีการสำรวจปริมาณนักศึกษาที่สถานประกอบการจะรับไว้ได้ หลังจากนั้นทางสถานศึกษาจึงมอบหนังสือส่งตัว รายชื่อและจำนวนนักศึกษาที่จัดส่งเข้ารับการฝึกงาน โดยทางสถานประกอบการจะมีใบตอบรับมายังสถานศึกษา

4. กำหนดระเบียบ คู่มือการฝึกงาน

เพื่อให้การฝึกงานของนักศึกษาในสถานประกอบการ หรือหน่วยงาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์กันทุกฝ่าย จึงกำหนดระเบียบว่าด้วยการฝึกงานของนักศึกษาเป็นหลักใหญ่ ๆ ดังนี้

- 4.1 การปฏิบัติตนเองของนักศึกษาฝึกงาน
- 4.2 วันฝึกงาน วันหยุดงาน และเวลาฝึกงานในแต่ละวัน
- 4.3 การลงเวลามาทำงานของนักศึกษาฝึกงาน
- 4.4 การปฏิบัติ เกี่ยวกับการมาสายและการลา
- 4.5 การใช้บัตรประจำตัวของนักศึกษาฝึกงาน

ทั้งนี้สถานประกอบการอาจมีรายละเอียดปลีกย่อยอื่น ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎและระเบียบปฏิบัติที่แตกต่างกันไป

สำหรับคู่มือการฝึกสอนจัดไว้เพื่อความสะดวก เป็นระบบทำให้การฝึกงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยจะประกอบด้วย เอกสารต่าง ๆ อาทิ คำอธิบายวัตถุประสงค์ในการฝึกงาน แบบฟอร์มข้อตกลงการฝึกงานระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและนักศึกษาฝึกงาน หนังสือส่งตัว หนังสือตอบรับ หนังสือยินยอมจากผู้ปกครอง ประวัตินักศึกษาฝึกงาน หนังสือแนะนำตัวอาจารย์นิเทศก์ ใบลงเวลาฝึกงาน ใบปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกงาน บันทึกการนิเทศการฝึกงาน สรุปผลปฏิบัติงานเพื่อรายงานผู้บริหาร ใบรับรองการฝึกงาน ใบขอบคุณสถานประกอบการ และแบบประเมินผลการฝึกงาน

5. ปฐมนิเทศนักศึกษาก่อนเข้ารับการฝึกงาน

การปฐมนิเทศเกี่ยวกับการฝึกงาน เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ทางวิทยาลัยจะต้องจัดทำให้นักศึกษาก่อนส่งนักศึกษาออกไปฝึกงาน สิ่งสำคัญที่จะต้องแจ้งแก่นักศึกษาในการปฐมนิเทศ คือ จุดประสงค์และผลที่คาดหวังจะได้รับจากการฝึกงานของนักศึกษา ระเบียบปฏิบัติของสถานประกอบการที่นักศึกษาควรจะมีติดปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด พฤติกรรมนักศึกษาที่พึงกระทำและไม่ควรกระทำระหว่างฝึกงาน โดยทางวิทยาลัยจะต้องย้ำให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกระหว่างการฝึกงาน จะมีผลอย่างสำคัญต่อชื่อเสียงของนักศึกษาและของโรงเรียน รวมทั้งผลกระทบต่อกรรับนักศึกษาเข้าฝึกงานในรุ่นหลัง ๆ ต่อไป

6. กำหนดให้อาจารย์นิเทศก์ตรวจเยี่ยมและดูแลการฝึกงาน เป็นครั้งคราว

การตรวจเยี่ยมของอาจารย์นิเทศก์ เป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่า ทางวิทยาลัยให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่อการฝึกงานของนักศึกษามากน้อยเพียงใด หน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ คือ การตรวจเยี่ยมการฝึกงานและให้คำแนะนำนิเทศการฝึกงานแก่นักศึกษา การวิเคราะห์ แก้ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการฝึกงานในประการต่าง ๆ เพื่อให้การฝึกงานบรรลุจุดประสงค์ตามที่วิทยาลัยตั้งความหวังไว้ รวมทั้งตรวจสอบบันทึกการฝึกงานของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการ เกี่ยวกับการฝึกงานของนักศึกษา โดยเฉพาะการกำหนดนัดหมายวัน เวลาในการตรวจเยี่ยมและนิเทศการฝึกงานของนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดปัญหาอันเป็นผลกระทบต่อกรฝึกงานของนักศึกษา และปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติภารกิจของสถานประกอบการ และผู้ที่สถานประกอบการมอบหมายให้ควบคุมดูแลการฝึกงานของนักศึกษา

7. ติดตามประเมินผลการฝึกงาน

การประเมินผลการฝึกงานของนักศึกษาจะกระทำโดยการกำหนดให้ผู้รับผิดชอบ และ
 เกณฑ์การประเมินอย่างชัดเจน และเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างทางวิทยาลัยกับสถาน
 ประกอบการ และเพื่อให้การประเมินผลการฝึกงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทางวิทยาลัยจะ
 ต้องจัดให้มีสมุดบันทึกงานประจำตัวของนักศึกษา รวมทั้งสมุดบันทึก เวลาและผลการฝึกงานของ
 นักศึกษา ให้นักศึกษาและสถานประกอบการลงบันทึก อย่างสม่ำเสมอ อันจะทำให้ผู้ประเมินได้
 ทราบถึงความก้าวหน้าและผลการฝึกงานของนักศึกษาว่า เป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและ
 รายวิชาที่ฝึกงานมากน้อยเพียงใด

ลักษณะงานออกแบบพาณิชย์ศิลป์ที่นักศึกษาฝึกในสถานประกอบการ

หมวดวิชา เทคโนโลยีทางศิลปประยุกต์ สาขางานออกแบบพาณิชย์ศิลป์

จากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 2527 กรมอาชีวศึกษานั้นในหมวดวิชา
 เทคโนโลยีทางศิลปประยุกต์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 สาขางาน คือ สาขางานออกแบบพาณิชย์ศิลป์
 สาขางานออกแบบตกแต่งและสาขางานออกแบบผลิตภัณฑ์ นักศึกษาที่เลือก เรียนสาขางานออกแบบ
 พาณิชยศิลป์ จะต้องเรียนในรายวิชาทั้ง 48 หน่วยกิตดังนี้

รหัสวิชา		ท	ป	น*
สศพ.111	ทฤษฎีพาณิชย์ศิลป์	2	0	2
สศพ.121	ออกแบบพาณิชย์ศิลป์ 1	1	4	3
สศพ.122	ออกแบบพาณิชย์ศิลป์ 2	1	4	3
สศพ.123	ออกแบบพาณิชย์ศิลป์ 3	1	4	3
สศพ.124	ออกแบบพาณิชย์ศิลป์ 4	1	4	3
สศพ.143	ออกแบบตกแต่ง	1	4	3
สศพ.226	ออกแบบผลิตภัณฑ์	1	4	3
สศพ.231	เทคนิคการพิมพ์	1	4	3
สศพ.232	ศิลปการถ่ายภาพ	1	3	2
สศพ.233	ศิลปการโฆษณา	2	0	2
สศพ.234	ศิลปการใช้สี แสง เสียง	1	4	3

รหัสวิชา	ท	ป	น
สศผ.241 การสร้างภาพประกอบเรื่อง	1	3	2
สศผ.151 ภาพล้อ 1	1	4	3
สศผ.252 ภาพล้อ 2	1	4	3
สศผ.261 วิจารณ์งานพาณิชยศิลป์	2	12	6
สศผ.271 การประมาณราคา	1	0	2
สศผ.281 การฝึกงาน	0	0	2
รวม	19	58	48

* ท หมายถึง ทฤษฎี
 ป หมายถึง ปฏิบัติ
 น หมายถึง หน่วยกิต

คำอธิบายรายวิชา

- สศผ.111 ทฤษฎีพาณิชยศิลป์ 2 - 0 - 2
 ศึกษาความเป็นมาและวิวัฒนาการของการโฆษณาและงานพาณิชยศิลป์ แบบอย่างของงานพาณิชยศิลป์ การใช้สื่อความหมาย การใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ
- สศผ.121 การออกแบบพาณิชยศิลป์ 1 1 - 4 - 3
 ศึกษาแบบอย่างของตัวอักษรทั้งภาษาไทยและสากล การออกแบบตัวอักษรให้เหมาะสมกับประเภทของงาน การแปลความหมายจากวัตถุประสงค์ การจัดวางตัวอักษร ปฏิบัติการออกแบบตัวอักษรให้เหมาะสมกับประเภทของงาน เช่น หัวจดหมาย ของเอกสารธุรกิจ สลากผลิตภัณฑ์ ภาพโฆษณาต่าง ๆ
- สศผ.122 การออกแบบพาณิชยศิลป์ 2 1 - 4 - 3
 ศึกษาและปฏิบัติการออกแบบภาพโฆษณา การออกแบบของชำร่วยเพื่อการโฆษณาทั้ง การเขียนแบบ ทำหุ่นจำลองโดยใช้ศิลปะการหล่อ

สศพ.123 การออกแบบพาณิชย์ศิลป์ 3

1 - 4 - 3

ศึกษาการออกแบบสิ่งพิมพ์ ออกแบบกราฟฟิคที่ใช้สื่อความในรูปแบบของการอธิบายความ การย่อ การขยายและการแยกแบบ การเขียนรายการประกอบแบบ การทำแบบจริง การจำลอง การใช้ศิลปการพิมพ์ การขยายแบบ การย่อแบบ การแยกแบบและการเขียนรายการประกอบแบบ ปฏิบัติการออกแบบสิ่งพิมพ์และงานกราฟฟิค สถิติ ตรา แผนภาพ ป้ายนิเทศก์ ฯลฯ

สศพ.124 การออกแบบพาณิชย์ศิลป์ 4

1 - 4 - 3

ศึกษาการออกแบบงานพาณิชย์ศิลป์ที่ใช้ระบบกลไก คุณสมบัติและวิธีการติดตั้งระบบกลไกต่าง ๆ การเลือกใช้ การจัดนิทรรศการ การจัดงานแสดงสินค้า การตกแต่งหน้าร้านและการจัดตู้โชว์สินค้า การเลือกใช้วัสดุต่าง ๆ

ปฏิบัติการออกแบบพาณิชย์ศิลป์โดยการเขียนแบบและรายการประกอบแบบ หรือการปฏิบัติในสถานที่จริง

สศพ.143 การออกแบบตกแต่ง

1 - 4 - 3

ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบตกแต่งภายในของที่พักอาศัย การตกแต่งหน้าร้าน การจัดนิทรรศการ การศึกษาข้อมูล ลำดับขั้นตอนการทำงาน

ปฏิบัติการออกแบบ การนำเสนอผลงาน การออกแบบร่าง การเขียนแบบ เขียนรายการ ทักษะภาพและการทำหุ่นจำลอง การวิจารณ์งาน การประเมินผล

สศพ.226 การออกแบบผลิตภัณฑ์

1 - 4 - 3

ศึกษาวิวัฒนาการของงานออกแบบผลิตภัณฑ์ การหาข้อมูลเพื่อการออกแบบ ขั้นตอนในการปฏิบัติงานออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีระบบกลไก วัสดุที่ใช้ในงานผลิตภัณฑ์

ปฏิบัติการออกแบบงานผลิตภัณฑ์ด้วยการทำแบบร่าง (Sketch Design) การเขียนแบบ การทำหุ่นจำลอง (Model) หรือการขึ้นรูปจริง (Phototype)

สศพ.233 ศิลปะการโฆษณา

2 - 0 - 2

ศึกษาการหาข้อมูลเพื่อวางแผนโฆษณาประเภทต่าง ๆ กลยุทธ์ในการเขียนบทโฆษณา ธรรมชาติและความต้องการของบุคคล รสนิยม ความต้องการของตลาด เทคนิคการใช้สื่อโฆษณาต่าง ๆ

สศพ.234 เทคนิคการใช้สี แสง และเสียง

1 - 4 - 3

ศึกษาอิทธิพลของสี แสงที่มีต่อรูปทรงต่าง ๆ ลักษณะการเลือกใช้แสง เสียง และสี ให้เหมาะสมกับงานออกแบบ การบันทึกเสียง การประสานเสียง การตัดต่อเทป การสร้างบรรยากาศ การติดตั้ง การบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ

ปฏิบัติการออกแบบและติดตั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานที่

สศพ.241 การสร้างภาพประกอบเรื่อง

1 - 3 - 2

ศึกษาเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวาดภาพด้วยเส้น การระบายสี การเขียนภาพจากจินตนาการ การเขียนภาพเหมือนจริง การคัดเลือกตอนสำคัญจากเรื่อง

ปฏิบัติการเขียนภาพประกอบเรื่องจากประวัติศาสตร์ นวนิยาย วิทยาศาสตร์ วรรณคดี และสารคดีในลักษณะที่ทำเป็นตอน ๆ และต่อเนื่องกัน

สศพ.151 ภาพล้อ 1

1 - 4 - 3

ศึกษาการเขียนภาพล้อเบื้องต้น ภาพล้อคน สัตว์โดยใช้ดินสอและปากกา

ปฏิบัติการเขียนภาพล้อโดยการขยายและย่อภาพ

สศพ.252 ภาพล้อ 2

1 - 4 - 3

ศึกษาการเขียนภาพล้อจากตัวจริง การเขียนภาพล้อจากภาพถ่าย การเขียนภาพล้อจากเรื่องราวต่าง ๆ บทความ คำโฆษณาด้วยเทคนิคต่าง ๆ เช่น การเขียนด้วยดินสอ ปากกา และลงสีประกอบ

ปฏิบัติการเขียนภาพล้อประกอบเรื่องด้วยเทคนิคต่าง ๆ โดยการทำเป็นตอน ๆ และต่อเนื่องกัน

สศพ.261 วิจารณ์งานพาณิชยศิลป์

2 -12 - 6

ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการหาข้อมูล การใช้เครื่องมือ การประเมินผล การสรุป การอ้างอิง การทำรายงานจากข้อมูลที่รวบรวม การตลาด การประเมินราคา ฯลฯ

สศพ.271 การประมาณราคา

1 - 0 - 2

ศึกษาวิธีประมาณราคาอย่างหยาบและอย่างละเอียดจากรูปแบบของงานออกแบบ โดย
การแจกจ่ายวัสดุ การคิดราคาค่าวัสดุ การคิดค่าเพื่อเหลือเผื่อขาด การคิดค่าแรงงาน
อย่างหยาบและอย่างละเอียด ภาษี กวาไร ค่าขนส่ง ฯลฯ

ฝึกการคิดราคาตามลำดับความยากง่าย

สศพ.281 การฝึกงาน

0 - 0 - 2

ฝึกปฏิบัติงานออกแบบนอกสถานที่กับบริษัทต่าง ๆ หรือหน่วยงานของราชการโดยวิทยาลัย
เป็นผู้รับรองไม่ต่ำกว่า 150 คน

สถานประกอบการสำหรับนักศึกษาฝึกงาน สาขางานออกแบบพาณิชย์ศิลป์

เพื่อให้การฝึกงานบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกงาน คณะกรรมการจัดดำเนินการ
ฝึกงาน จึงสำรวจและพิจารณาคัดเลือกสถานประกอบการที่เหมาะสมกับวิชาชีพสำหรับนักศึกษา
ฝึกงาน สาขางานออกแบบพาณิชย์ศิลป์ (ดูรายชื่อในภาคผนวก ข.) โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท
คือ

1. สถานประกอบการซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งพิมพ์
2. สถานประกอบการซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งพิมพ์

1. สถานประกอบการซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งพิมพ์

สถานประกอบการเหล่านี้ประกอบธุรกิจด้านการพิมพ์หนังสือ ทำสิ่งพิมพ์ประเภท
เผยแพร่ข่าวสาร สิ่งพิมพ์เพื่อการบรรจุภัณฑ์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สถาน
ประกอบการเหล่านี้ ได้แก่ โรงพิมพ์ สำนักพิมพ์ สำนักงานบริษัทโฆษณา ห้างสรรพสินค้า บริษัท
ห้างร้าน หน่วยงานของรัฐ

2. สถานประกอบการซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งพิมพ์

สถานประกอบการเหล่านี้ประกอบธุรกิจด้านบันเทิงและการโฆษณาเป็นส่วนใหญ่
ได้แก่ บริษัทซึ่งมีการถ่ายทำภาพยนตร์ วิดีโอเทป โฆษณา กิจกรรมดิสโก้เธค ห้างสรรพสินค้า

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การฝึกงานในสถานประกอบการ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ประยุกต์ความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาใช้ในการฝึกงานอาชีพ ดังได้ปรากฏในคำอธิบายรายวิชา ซึ่งนักศึกษาจะได้ฝึกงานทั้งที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งพิมพ์และไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถนัดและการตัดสินใจของนักศึกษาฝึกงานว่า จะเข้ารับการฝึกงานในสถานประกอบการประเภทใด เพราะทางสถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักศึกษาระดับประโยควิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ได้เลือกสถานประกอบการเองโดยความสมัครใจ อย่างไรก็ตามสถานประกอบการซึ่งนักศึกษาระบุความต้องการเข้ารับการฝึกงานนั้น จะต้องอยู่ในเกณฑ์ที่คณะกรรมการฝึกงานได้พิจารณาแล้วเห็นว่า มีความเหมาะสม

นอกจากนักศึกษาจะได้พัฒนาทักษะในสาขาวิชาชีพแล้ว ในการฝึกงานนักศึกษาจะมีโอกาสพบผู้ประกอบการ บุคคลในสายงานอาชีพที่นักศึกษาได้ร่วมงานด้วย ได้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในสถานประกอบการที่นักศึกษาเข้ารับการฝึกงาน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัวและรู้จักปรับตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อร่วมงานได้เป็นอย่างดี เพราะหากมีอุปสรรคเกิดขึ้นระหว่างการฝึกงานไม่ว่าจะเป็นทักษะทางวิชาชีพ บุคลิกภาพ คุณธรรมหรือจริยธรรม ฯลฯ นักศึกษาฝึกงานจักได้รับการปรับปรุงแก้ไข เป็นการเตรียมความพร้อมสู่โลกของอาชีพในอนาคตต่อไป

อุปสรรคของการฝึกงาน

วิรัช กุพทมาศ (2529 : 47 - 49) ได้ให้ความเห็นกรณีอุปสรรคของการฝึกงาน มีใจความพอสรุปได้ว่า "การส่งนักเรียนนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการ เป็นปัญหาเกือบทุกประเทศ อันเกิดจากจุดอ่อนของหลายฝ่ายที่มีส่วนร่วมทั้งหมด คือ สถานประกอบการ สถาบันศึกษาและรัฐบาล"

อุปสรรคจากสถานประกอบการ

1. ขาดแคลนสถานที่ส่งนักศึกษาออกฝึกงาน
2. ความต้องการฝึกงานไม่ เหมาะกับสถานประกอบการที่มีอยู่
3. สถานประกอบการอยู่ห่างไกลจากสถานศึกษามาก

4. ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ฝึกงานให้กับนักศึกษาในสถานประกอบการ
5. ขาดแคลนเงินสนับสนุนในการจัดการฝึกงานให้แก่นักศึกษา
6. ไม่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา เท่าที่ควร

อุปสรรคจากสถานศึกษา

1. ครูขาดประสบการณ์ตรงในสถานประกอบการ
2. ไม่เห็นความสำคัญของการฝึกงานในสถานประกอบการ
3. ขาดการสร้าง ความสนใจ ชักจูงใจให้นักศึกษาฝึกงาน
4. ขาดการจัดระบบบริหารงานในการส่งนักศึกษาออกฝึกงาน
5. ขาดการติดต่อและขอความร่วมมือจากสถานประกอบการ

อุปสรรคจากรัฐบาล

1. ข้อยกพร่องในการวางแผนกำลังคน
2. ไม่มีกฎหมายส่งเสริมการฝึกอาชีพ
3. ระบบเงินกู้หรือการช่วยเหลือทางการเงินไม่เพียงพอ
4. รัฐบาลไม่สามารถผลิตช่างที่มีความชำนาญ เพื่อฝึกหัดนักศึกษาในสถานประกอบการได้เพียงพอ
5. รัฐบาลขาดความสนใจหรือไม่มีการส่งเสริมเท่าที่ควร

เมื่อเกิดอุปสรรคดังนี้ การฝึกงานจึงเป็นไปในลักษณะให้ครบชั่วโมงตามข้อกำหนดตามหลักสูตร โดยทั่วไปทำเป็น 2 ลักษณะ คือ ภาคปกติเต็มเวลา (Full Time Course) และ ภาคนอกเวลา (Part Time Course)

ตามหลักสูตรปกติของสถาบันการศึกษาทั่วไป เป็นการฝึกงานภาคปกติเต็มเวลา เป็นแบบ In - Plant Training แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

- ก. จัดฝึกงานในช่วงปิดเทอมหรือปิดภาคเรียน ซึ่งเป็นระบบที่นิยมกันมาก
- ข. จัดฝึกงานควบคู่กับการเรียน อาจจะเป็นบางเดือนหรือตลอดภาคการเรียนในภาคหลัง ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานที่พึงประสงค์

บรรจง ชูสกุลชาติ (2529 : 8 - 19) กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การพัฒนาหารูปแบบและกระบวนการที่จะให้คนได้สัมผัสกับกิจการงานที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ในการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชาตินั้น ให้กันสามอย่าง อย่างหนึ่ง คือ การให้ความรู้ อย่างที่สอง คือ ให้ความรู้สึกรู้จักคิดหรือเจตคติที่ดี และอย่างที่สอง คือ การให้ทำงานจนเกิดความเชี่ยวชาญในกิจการงานนั้น ๆ และในเรื่อง การศึกษานี้ ชวน หลีกภัย (2529 : 1) กล่าวว่า การศึกษามีหลายจุดประสงค์ การศึกษา อาจสร้างทัศนคติและค่านิยมให้บุคคล เป็นผู้มีความรับผิดชอบหรือมีคุณธรรม การศึกษาช่วยพัฒนาสติปัญญาของบุคคลให้เฉลียวฉลาด มีความรอบรู้ มีเหตุผล แต่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะลืมเสียไม่ได้ คือ การศึกษาช่วยถ่ายทอดวิชาชีพ ในการมองการศึกษาเพื่ออาชีพนี้ สมาน แสงมะลิ (2529 : 3) ได้กล่าวในการสัมมนาเรื่อง ความสำคัญและแนวโน้มของการศึกษาเพื่ออาชีพ ๓ ส่วน อัมพร ในงานศิลปหัตถกรรมและอาชีวศึกษา'29 เมื่อ 9 มกราคม 2529 ว่า เรามองการศึกษาเพื่ออาชีพในขอบเขตที่กว้างออกไปอีก คือ มองการศึกษาในแง่ของการสร้างคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับพจน์ สะเพียรชัย (2529 : 6) ว่า การจัดการศึกษานั้นต้องตระหนักอยู่เสมอว่า การศึกษามีได้มีวัตถุประสงค์ เพื่อผลิตกำลังคนให้มีคุณสมบัติตามความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้มีงานและอาชีพแต่เพียงอย่างเดียว แต่การศึกษายังต้องฝึกคนให้เกิดการเรียนรู้มีคุณธรรมและมีทักษะ สามารถนำความรู้ไปปรับตัวให้เข้ากับสังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข และไม่เป็นที่หวาดของสังคมด้วย ในเรื่องการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปปรับตัวให้เข้ากับสังคม เสนาะ อุณาภูล (2529 : 8) ได้กล่าวถึงนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 ว่า ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรวิธีการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและลงมือกระทำในสภาพที่เป็นชีวิตการทำงานจริง ๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดทักษะและค่านิยมพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพตามความสามารถและสภาพ เศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน

ในการออกฝึกงานของนักศึกษา วรเขต ภัทรกายะ (2529 : 58 - 61) ได้แนะนำว่า นักศึกษาควรแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสม มีสัมมาคารวะ ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่เรี่ยกรังหรือกระทำการใดอันก่อปัญหาให้สถานประกอบการ มีความขยันขันแข็งในการทำงาน เชื่อฟัง

ผู้ควบคุมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักศึกษาและสังเกตระบบการทำงานรวมทั้งเทคนิคต่าง ๆ ให้มากที่สุด มีสามัญสำนึกในการรักษาทรัพย์สินของสถานประกอบการ ซื่อสัตย์ ตรงเวลา รับผิดชอบ หนักเอาเบาสู้ทำได้ทุกอย่างด้วยความเต็มใจ ไม่เลือกงาน เพื่อฝึกให้เป็นคนที่มีคุณภาพ บรรจง ชูสกุลชาติ (2529 : 25) กล่าวถึงคุณภาพว่า ในแง่ทั่ว ๆ ไปนั้น คุณภาพของงานและคุณภาพอาชีพแห่งตนในด้านการดำเนินชีวิต มนุษย์เราปรารถนาจะอยู่ร่วมกับคนที่มีคุณภาพในการคิด คุณภาพในการพูดและคุณภาพในการทำงาน การอาชีวศึกษาจะบรรลุผลอันแท้จริงก็ต่อเมื่อนักเรียน นักศึกษาสามารถสร้างงาน พัฒนางาน มีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจคุณค่าของเวลาและปรับปรุงชีวิต งาน และอาชีพให้ดีขึ้นเสมอ ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีหน้าที่เตรียมนักศึกษาเข้าสู่โลกของอาชีพ โดยพัฒนาคุณภาพนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีคุณสมบัติเหมาะสมจะออกไปประกอบอาชีพต่อไป

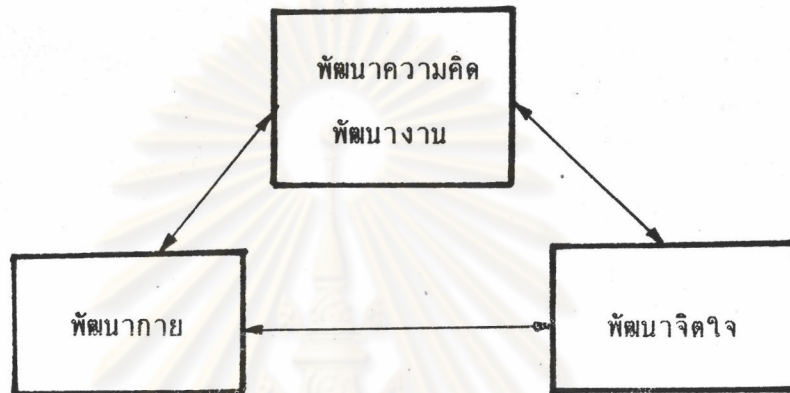
จากเอกสารการสอนวิชาการจัดระบบการสอนการงานและอาชีพ โดยคณะกรรมการ กลุ่มผลิตรายวิชา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2530 : 258 - 259) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติส่วนตัวของนักศึกษาที่จะประกอบอาชีพอิสระว่า ต้องมีลักษณะพิเศษ เช่น อดทน ขยัน มีความคิดสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ แก้ปัญหาได้ มีคุณธรรม และซื่อสัตย์สุจริต ส่วนคุณสมบัติที่สถานศึกษาจะต้องเน้นสำหรับนักศึกษาที่ต้องการเป็นลูกจ้าง พนักงาน ข้าราชการ คือ การพัฒนาบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเป็นลูกจ้างหรือพนักงานที่ดี เช่น ตรงต่อเวลา มีวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ ซื่อสัตย์สุจริต อดทน ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยขององค์กรอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังสรุปลักษณะนิสัยและคุณธรรมในทัศนะของผู้ประกอบการและผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2530 : 733 - 735) ได้อีกว่า ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตการงานนั้นจะต้องเป็นผู้มีความขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต มีความใฝ่สูง มีศรัทธาในอาชีพ และเชื่อมั่นในตนเอง

ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน (กรมอาชีวศึกษา, กองแผนงาน 2530 : 1 - 3) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณสมบัติ 8 ประการของพนักงานที่นายจ้างต้องการ สรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าเฉพาะตัว ได้แก่ ซื่อสัตย์ นับถือตนเอง มีภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง มีเป้าหมายในอาชีพและชีวิต มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีทัศนคติที่ดี มีความกระตือรือร้น ไม่จำกัดความสามารถของตนเอง

2. ทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ได้แก่ มีความยืดหยุ่น มีความคิดสร้างสรรค์ และแนวทางแปลกใหม่ สามารถปรับตัวเข้ากับความต้องการของงานที่เปลี่ยนแปลงได้ สามารถวางแผนและจัดระบบการทำงานได้ สามารถใช้เหตุผลและตัดสินใจได้อย่างเที่ยงตรง มีสมาธิในการทำงาน
3. ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี มีไหวพริบดี ยอมรับผู้อื่น ยอมรับข้อติชม ทำงานเป็นทีมได้ มีความเป็นมิตร ให้ความสำคัญร่วมมือ เต็มใจรับมอบงานด้วยความยินดี ยอมรับการปกครองและคำปรึกษาแนะนำของหัวหน้า เคารพในสิทธิและทรัพย์สินของผู้อื่น มีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำ
4. ทักษะในการสื่อสาร ได้แก่ รู้จักตั้งคำถาม รู้จักขอความช่วยเหลือ เมื่อจำเป็น พูดจาฉะฉานชัดเจน เป็นผู้ฟังที่ดี
5. ลักษณะเกี่ยวกับงาน ได้แก่ ทำงานเสร็จสมบูรณ์ตามกำหนด ปฏิบัติตามคำสั่ง ได้อย่างไม่บกพร่อง มีสมาธิในการทำงาน ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่องแม่นยำ เที่ยงตรงและพิถีพิถันในการทำงาน ดูแลรักษาเครื่องมือและวัสดุอยู่เสมอ มีความละเอียดถี่ถ้วน ปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นตลอดเวลา
6. วุฒิภาวะ ได้แก่ ทำงานได้ดีโดยไม่ต้องควบคุมหรือตรวจตรา เชื่อถือและไว้วางใจได้ มีความรับผิดชอบ ไม่นำปัญหาส่วนตัวมายุ่งกับงาน ยินดีทำงานเพิ่มพิเศษและงานล่วงเวลา มีความพร้อมในการทำงาน มีความภูมิใจในงานของตัวเอง มีความคิดริเริ่ม สุขุมและควบคุมตนเองได้ รับผิดชอบในการกระทำของตน อดทน ใช้เวลาว่างอย่างฉลาด เชื่อมมั่นในตนเอง
7. สุขนิสัยและความปลอดภัยในงาน ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎความปลอดภัย รักษาอัตราการผลิตที่เหมาะสม รักษาสุขนิสัยส่วนบุคคลได้อย่างดี แต่งกายดี แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ
8. ความผูกพันรับผิดชอบงาน ได้แก่ ตรงต่อเวลาและสม่ำเสมอในการทำงาน ปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงาน ให้ความสำคัญกับงานโดยไม่ถือเป็นเพียงหน้าที่ สนใจและกระตือรือร้นในงาน ต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ทำงานเต็มกำลังความสามารถและพยายามทำให้ผู้อื่นพอใจ แสดงความห่วงใยและความมุ่งมั่นเกี่ยวกับอนาคตของงานของตนในหน่วยงาน

แนวคิดในเรื่องการพัฒนาคณะของ ทรงจิต พูลลาภ (2530 : 145 - 150) คือ การพัฒนาต้องเริ่มต้นที่ตนเองก่อน โดยทั่วไปหน่วยงานในองค์กรต่าง ๆ ที่มีการฝึกอบรมและพัฒนาคณะนั้นมักเน้นที่การพัฒนางาน เองงานเป็นเป้าหมายและวิธีการ ซึ่งที่จริงแล้วควรเริ่มต้นที่พัฒนาคณะเป็นวิธีการ ส่วนการพัฒนางานเป็นเป้าหมายดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 2 เป้าหมายการพัฒนา

นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ทรงจิต พูลลาภ 2530 : 145) ได้แบ่งการพัฒนาคุณภาพกำลังคนเป็น 3 มิติ คือ

ด้านที่ 1 การพัฒนาคุณภาพพื้นฐานด้านบุคลิกภาพ อันได้แก่ ความรู้ ความคิด ความเข้าใจในโลก ในชีวิตและสังคม

ด้านที่ 2 การพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพ ทักษะการทำงาน อันได้แก่ การผลิต การอาชีพ การบริหาร การจัดสรร การผสมผสานและปรุงแต่งสิ่งที่มีและสภาพแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนเป็นธรรมชาติ และสุขสมบูรณ์แห่งชาติ / สังคม

ด้านที่ 3 การพัฒนาคุณภาพจิตใจ จริยธรรม คุณธรรม จิตสำนึก รวมทั้งทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2530 : 111 - 112) ได้สรุปลักษณะบุคคลที่เป็นคนเก่งและคนดี ดังนี้คือ เป็นพลเมืองดี ทำงานอาชีพอย่างซื่อตรงขยันขันแข็ง และช่วยในการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจและประชาธิปไตย เป็นผู้มีจิตลักษณะที่สำคัญ 8 ประการ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท

ประเภทที่ 1 ลักษณะที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ เหมือนรากแก้วของต้นไม้

ประการที่ 1 สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด

ประการที่ 2 สุขภาพจิต

ประการที่ 3 ประสบการณ์ทางสังคม

ประเภทที่ 2 จิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม 5 ประการ เป็นลำต้นของต้นไม้

ประการที่ 1 ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

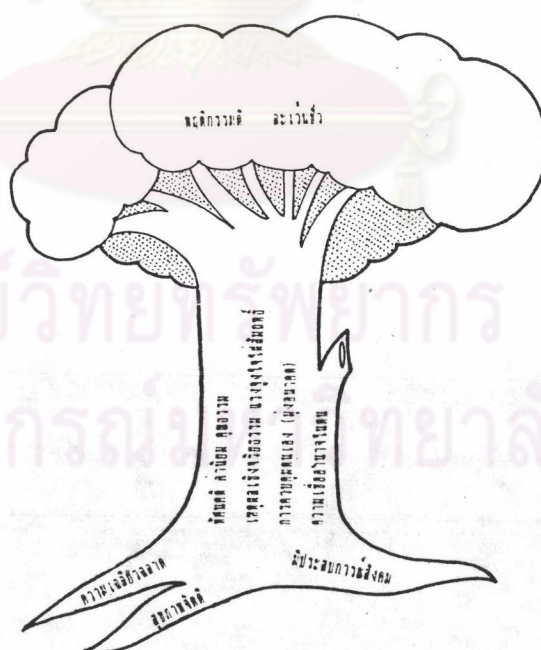
ประการที่ 2 ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น

ประการที่ 3 บุคลิกภาพ ความเชื่ออำนาจในตน

ประการที่ 4 คุณธรรม ค่านิยม และทัศนคติ

ประการที่ 5 แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์

สรุปได้ว่า จิตลักษณะทั้ง 8 ประการนี้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมาก และมีผลการวิจัยที่แสดงว่า จิตลักษณะเหล่านี้เป็นสาเหตุพฤติกรรม ฉะนั้นถ้าต้องการให้เกิดพฤติกรรมใดก็ควรปลูกฝังจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องนี้ควบคู่ไปกับการพัฒนาพฤติกรรมนั้น ๆ โดยตรง

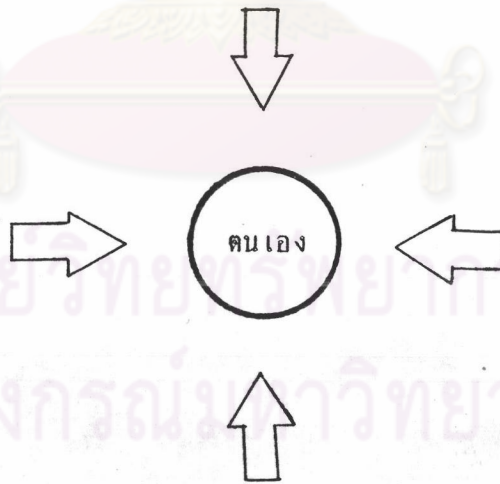

แผนภาพ 3 ต้นไม้จริยธรรม แสดงลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทางจริยธรรม

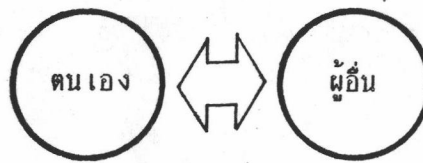
นักศึกษาระดับประโยควิชาชีพชั้นสูงส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 18 - 21 ปี ซึ่งอยู่ในระยะวัยรุ่นและกำลังก้าวขึ้นสู่วัยทำงาน มีความคิดเป็นส่วนตัวและเป็นข้อตกลงระหว่างบุคคลในสังคม ทฤษฎีพัฒนาการของโคลเบอร์ก (ซาเลียง วุฒิจันทร์ 2524 : 70 - 72 อ้างถึงในกิริติศรีวิเชียร 2521 : 2 - 4) มีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

ลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องพัฒนาการทางจริยธรรมในตัวเด็กและวัยรุ่นพบว่าคนเรานั้นไม่ว่าจะอยู่ในสังคมแบบไหน ประเทศใดในส่วนของโลก จะมีรูปแบบของพัฒนาการจริยธรรมตามลำดับเป็นขั้นตอนที่แน่นอนเหมือนกัน เป็น 6 ขั้นตอน คือ

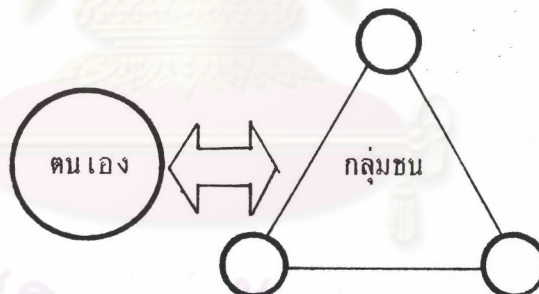
ขั้นที่ 1 อายุประมาณ 2 - 7 ขวบ เป็นขั้นที่ทำอะไรลงไปก็คิดถึงตัวเองเป็นหลัก เชื้อพึงผู้มีอำนาจทางกายสูงกว่าความรู้สึก กลัวที่จะถูกลงโทษทางกายเป็นตัวกระตุ้นให้ทำหรือไม่ทำอะไร ตนเองมองตนเองว่าเหมือนกับอยู่ใต้อิทธิพลของผู้อื่น การกระทำต่าง ๆ จะถูกตัดสินในแง่ของผลสืบเนื่องทางกายภาพเด็กในขั้นนี้ ในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ คือ เด็กระดับก่อนประถมศึกษา

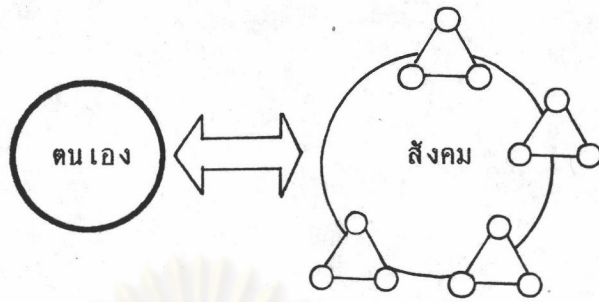
ขั้นที่ 2 อายุประมาณ 7 - 10 ขวบ เป็นขั้นที่จะทำอะไรลงไปก็เริ่มคิดถึงคนอื่นขึ้นมาบ้าง แต่ก็ เป็นไปเพื่อหวังที่จะได้รับประโยชน์ตอบแทนจากคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเท่านั้น และจะไม่คิดถึงความต้องการของคนอื่นเลย ถ้าหากคนไม่คิดว่าตนจะได้รับประโยชน์จากเขาในปริมาณที่ตนพอใจ การตัดสินใจทางจริยธรรมจะกระทำโดยคำนึงถึงวัตถุ หรือกายภาพเป็นหลัก

ขั้นที่ 3 อายุประมาณ 10 - 13 ปี เป็นขั้นที่เริ่มเอาความรู้สึก หรือความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้อื่นเข้ามาพิจารณา ก่อนตัดสินใจทำอะไรลงไปก็ต้องคิดแล้วว่าสิ่งนั้น จะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หากแต่จะนำความชื่นชมมาให้ แรงจูงใจที่จะทำให้ประพฤติในขั้นนี้ คือ การได้เป็นคนดีมีคนอื่นยอมรับ ความรู้สึกทางจิตใจ เข้ามามีบทบาทสำคัญ กำหนดแนวทางความประพฤติ จึงเป็นเรื่องของการทำตามคนส่วนมาก พฤติกรรมของคนในขั้นนี้จะเป็นไปตามข้อตกลงต่าง ๆ ที่เหมาะสมของกลุ่มคนที่เขาอยู่ร่วมด้วยอย่างเหนียวแน่น จะไม่มีการทำอะไรตามใจตนเองโดยไม่คิดถึงคนอื่น เพราะเขาเข้าใจว่า การทำตามเสียงส่วนใหญ่เป็นการกระทำของคนดี

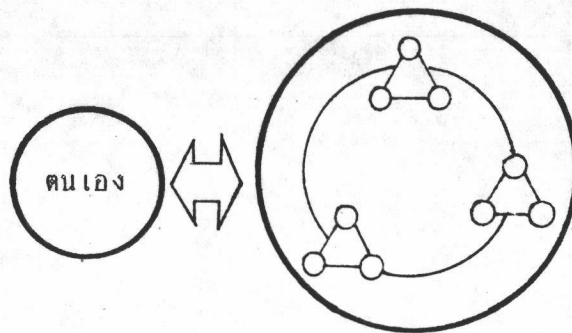
ขั้นที่ 4 อายุประมาณ 13 - 16 ปี เป็นขั้นที่หันเข้าหากฎหมายหรือระเบียบแบบแผนในสังคม เป็นเครื่องนำทางความประพฤติแทนการทำอะไรตามคนหมู่มาก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ คนจะเริ่มคิดว่า ความมีเกียรติยศ และความเป็นคนที่น่าเคารพนับถือ นั้น น่าจะมาจากการรักษา กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ความประพฤติของคนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับนี้ จึงเป็นเพื่อรักษาสังคม เป็นประการสำคัญ คนในขั้นนี้จะเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนเริ่มของมัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

ขั้นที่ 5 อายุประมาณ 16 - 25 ปี เป็นขั้นที่เริ่มเห็นความสำคัญของกฎหมาย สัญญาประชาคม กฎหมายต่าง ๆ จะถูกมองว่าเป็นระบบการปกครองเลขที่เดียว สิ่งใดที่ถือว่าถูกต้องดีงาม สิ่งนั้นต้องเป็นสิ่งที่สังคมทั้งหมดกระทำ คนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับนี้จะถือว่า ไม่มี ความสมบูรณ์ถึงที่สุดในกฎหมาย สังคมสามารถเปลี่ยนแปลงมาตรฐานต่าง ๆ ของสังคมได้ ถ้า แต่ละบุคคล เห็นพ้องต้องกันที่จะให้มีการ เปลี่ยนแปลงนั้น โดยปกติจะกระทำขึ้นก็ด้วยเหตุผลที่จะ ช่วยเหลือคนส่วนมาก เป็นคนดี เรื่องใดก็ตามที่กฎหมายคลุมไม่ถึงสิ่งที่ถือว่าถูกต้อง จะเป็น เรื่องของ ความคิด เห็นส่วนตัวและข้อตกลงระหว่างบุคคล

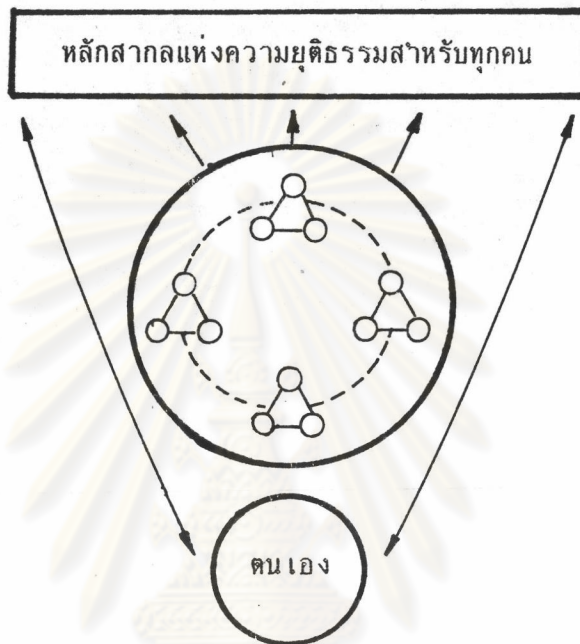
คนขั้นนี้จะ เป็นนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา ตามแผนการ ศึกษาแห่งชาติ

ข้อตกลงและสัญญาที่กระทำกันโดยอิสระ

ข้อตกลงที่เป็น ประชาธิปไตย ในเรื่องสิทธิ มาตรฐานและ การเปลี่ยนแปลง

ขั้นที่ 6 อายุ 25 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่เกี่ยวข้องกับหลักการต่าง ๆ ทางจริยธรรมที่เป็นอุดมคติสากล สิ่งที่ดีว่าถูกต้องจะเป็นเรื่องสำนึกของแต่ละบุคคล ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ถูกต้อง หรือเหมาะสมในการนำไปใช้กับทุกคนที่เรียกว่า "หลักจริยธรรม" ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ตรงที่กฎเกณฑ์ เป็นสิ่งที่เฉพาเจาะจง แต่หลักจริยธรรมมีลักษณะทั่ว ๆ ไป

ใน เมื่อระดับการศึกษาและวัยของผู้เรียนมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านพฤติกรรมอุปนิสัยและบุคลิกภาพ การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาฝึกงานในสาขาวิชาที่ต่างกััน ย่อม เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้นักศึกษาฝึกงานจะได้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้ประกอบการซึ่งจะรับนักศึกษา เข้าฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการนั้น

จากแนวคิดในการฝึกงาน การจัดและดำเนินการโครงการฝึกงาน รูปแบบของการฝึกงาน ลักษณะงานออกแบบพหุวิชาชีพที่นักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการ อุปสรรคของการฝึกงาน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยทั่วไปดังกล่าวแล้วนั้น นักศึกษฝึกงานก็จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมในสายงานอาชีพซึ่งมีความใกล้เคียงกัน เพื่อจัดอุปสรรคในการฝึกงาน เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรของกรมอาชีวศึกษา นักการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการฝึกงาน ตลอดจนครูรายวิชาผู้จะร่วมกันผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นที่พอใจของสถานประกอบการให้เกิดความเต็มใจร่วมมือในการรับนักศึกษาฝึกงานและเพื่อประโยชน์

แก่การทำงานของนักศึกษาฝึกงานในอนาคต อนึ่งการศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานในประเทศไทยยังไม่ได้มีการศึกษาอย่างจริงจังและเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน จึงต้องอาศัยจากเรื่องการศึกษา ลักษณะงานสาขางานออกแบบพาณิชย์ศิลป์ คุณสมบัติลูกจ้างที่นายจ้างต้องการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นแนวทางศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านคุณลักษณะส่วนตัวและคุณลักษณะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักศึกษาฝึกงานดังกล่าวมาแล้วนั้นเอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและตำราในประเทศไทย พบว่ายังไม่มีมีการวิจัยโดยตรงเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานตามความคาดหวังของผู้ประกอบการ ที่ใกล้เคียงก็เกี่ยวกับคุณลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงปรารถนา คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของผู้จ้างงาน จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้วิจัยจะนำคุณลักษณะเหล่านี้เป็นตัวแทนคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน ตามความคาดหวังของผู้ประกอบการ

เกษม สุวรรณกุล (2525 : 10 - 44) สรุปรูปทาบและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิทยาศาสตร์ และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในทัศนะของผู้ใช้ เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2525 ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่า

1. . มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ทันที มีความพยายาม ความขยัน ความรับผิดชอบ และความภูมิใจ
2. . มีความสามารถในการเรียนรู้งานได้เร็ว การมีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักปรับตัวในการทำงาน มีความกระตือรือร้น รู้จักศึกษาสภาพการทำงานก่อนที่จะไปแก้ไขสิ่งที่มีอยู่เดิม
3. . รู้จักขวนขวายความรู้ใส่ตัวด้วยตนเองได้ และสามารถก้าวทันวิทยาการใหม่ๆ อยู่เสมอ
4. . มีความคิดริเริ่ม และความคิดดัดแปลงซึ่งสำคัญกว่าความคิดริเริ่ม รู้จักการลอกเลียนแบบและนำมาดัดแปลงใช้ให้ดีกว่าเดิม
5. . รู้จักวินิจฉัยปัญหา และมีการตัดสินใจดี
6. . ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น ความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ด้วยวิธีการสอนของอาจารย์

7. มีค่านิยม ศิลธรรมจรรยา การทำประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีความรับผิดชอบ
ต่อสังคม

8. มีจรรยาบรรณของวิชาชีพ

สุจริต เพียรชอบ (2525 : 155 - 156) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของ
เยาวชนไทยที่พึงปรารถนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงปรารถนา
โดยได้ใช้แบบสอบถามส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา นักศึกษา
วิทยาลัยครู ครู ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชนจากทุกภาคของประเทศ เป็นจำนวนทั้งสิ้น
3,000 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงปรารถนา ประกอบด้วย

1. ด้านลักษณะท่าทาง เยาวชนชายเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพสมบูรณ์ มี
กิริยาท่าทางกระฉับกระเฉงว่องไว เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เยาวชนหญิงเป็นผู้แต่งกายสะอาด
เรียบร้อย สุภาพ มีกิริยามารยาทดี และมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริง เบิกเผย
2. ด้านความคิด ทั้งเยาวชนชายและเยาวชนหญิง เป็นผู้ที่มีความสามารถตัดสินใจ
ได้ดี สุขุมรอบคอบ คิดอย่างมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยากรู้อยากเห็น ใฝ่รู้
ใฝ่เรียน สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ
3. ด้านลักษณะนิสัย เยาวชนชายเป็นผู้ที่มีความหนักแน่นอดทน มีกำลังใจเข้มแข็ง
มานะพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ เยาวชนหญิงเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต เมตตา
กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี และมีความตรงต่อเวลา
4. ด้านอารมณ์ ทั้งเยาวชนชายและเยาวชนหญิงเป็นผู้มีอารมณ์มั่นคง ไม่หวั่นไหว
ง่าย มีสติสัมปชัญญะ รู้จักยั้งคิด ร่าเริง แจ่มใสเบิกบาน รู้จักอดกลั้นและเก็บความรู้สึกได้ดี
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ทั้งเยาวชนชายและเยาวชนหญิงเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับ
ผู้อื่น เข้ากับผู้อื่นได้ทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย มีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีอัธยาศัยดี ไม่เย่อหยิ่ง
ถือตัว
6. ด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เยาวชนไทยมีความรักและหวงแหน
ในวัฒนธรรมไทย สามารถใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง เยาวชนชายให้ความร่วมมือและสนับสนุน
กิจกรรมต่าง ๆ ที่อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เยาวชนหญิงเป็นผู้มีความละเอียดอ่อน ซาบซึ้งในความ
งามของธรรมชาติและศิลปะต่าง ๆ มีความรู้และเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีไทยต่าง ๆ
อย่างแท้จริง

7. ด้านจริยธรรมและคุณธรรม เยาวชนไทยเป็นผู้ที่รักความยุติธรรม มีความกตัญญู รู้คุณคน กล่าวหาญ เชื่อมั่นในการทำความงามความดี และมีความเคารพผู้มีอาวุโส

ในเรื่องความคาดหวังต่อคุณลักษณะของวิทยาศาสตร์บัณฑิตพยาบาล จรัสศรี รัมมะวาส (2525 : 76 - 81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของผู้สอนและผู้ใช้ เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของวิทยาศาสตร์บัณฑิตพยาบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบความคาดหวังของผู้สอนและผู้ใช้ เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของวิทยาศาสตร์บัณฑิตพยาบาล ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์พยาบาลจากสถานศึกษาพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 215 คน และหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ผู้ตรวจการพยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาล มหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 239 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ผู้สอนมีความคาดหวังลักษณะที่พึงประสงค์ของวิทยาศาสตร์บัณฑิตในระดับที่สูงมาก เพื่อให้ตอบสนองและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้ ส่วนผู้ใช้มีความคาดหวังลักษณะของบัณฑิตพยาบาลในด้านการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ดี
2. ความคาดหวังของผู้สอนในด้านลักษณะทั่วไป เน้นความรู้ ความคิด เป็นสำคัญ ส่วนผู้ใช้ เน้นการปฏิบัติและมนุษยสัมพันธ์ เป็นสำคัญ
3. ค่าคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังของผู้สอนและผู้ใช้ เกี่ยวกับความคาดหวังว่า บัณฑิตควรมีความเข้าใจปัญหาสังคมใกล้เคียงกันและจัดเป็นอันดับสุดท้าย แต่ก็อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก
4. ในด้านลักษณะ เฉพาะ เกี่ยวกับการบริหาร ผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของกิจการมการบริหาร ผู้สอนเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านวิชาการและวิชาชีพ จึงเน้นความเป็นเลิศทางวิชาชีพ โดยเฉพาะการปฏิบัติการพยาบาลและจรรยาบรรณ แต่ผู้ใช้เป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงและประจักษ์ว่า การบริหารนั้น เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญในวิชาชีพพยาบาล
5. ความคาดหวังของผู้สอนในลักษณะที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณนั้น มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าความคาดหวังของผู้ใช้ในทุกกรณี
6. ผู้สอนและผู้ใช้ควรร่วมกันประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหาความสอดคล้องของความคาดหวังและความต้องการของผู้สอนและผู้ใช้ เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของวิทยาศาสตร์บัณฑิตพยาบาล ในอันที่ผู้สอนจะผลิตบัณฑิตที่มีลักษณะ เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ใช้ หรือ เป็นไปตามความต้องการของสังคมสืบไป

ในการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของผู้จ้างงาน
 ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2529 : 119 - 121) เรื่อง บทบาทและสัมฤทธิ์ผล
 ของสถาบันอุดมศึกษาของไทยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่วนหนึ่งได้มีการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพ
 บัณฑิต เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของตลาดแรงงานและประเมินสมรรถภาพ
 ในการปฏิบัติงานพร้อมทั้งจุดเด่นและจุดบกพร่องของบัณฑิต และศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตเกี่ยว
 กับการปฏิบัติงาน การใช้ความรู้ และหลักสูตรโดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษา
 ระดับปริญญาตรี จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐระบบจำกัตรี ในปีการศึกษา 2526 ในสาขาวิชา
 ศึกษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ เกษตรศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิจิตรศิลป์ วิศวกรรมศาสตร์
 วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนายจ้างของบัณฑิตเหล่านั้น จำนวนรวมทั้งสิ้น
 930 คน ผลการวิจัยอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณสมบัติทั่วไปของบัณฑิตตามความต้องการของ
 นายจ้างจากภาครัฐบาลและเอกชนนั้น มีข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะด้านความรู้ความสามารถ
 ดังตัวอย่าง เช่นด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและพัฒนาวิชาชีพ ภาครัฐบาลมีความ
 ต้องการผู้มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหา สามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้
 ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ตามลำดับ แต่บัณฑิตที่อยู่ใน
 ในความต้องการของภาคเอกชนนั้น ควรจะมีความสามารถการประยุกต์ความรู้ให้เกิดประโยชน์
 ในการปฏิบัติงานเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้งานใหม่ได้เร็ว
 นอกจากนี้ยังต้องการผู้มีประสบการณ์ในการทำงานอีกด้วย ความแตกต่างจะยิ่งเห็นได้ชัดเมื่อ
 พิจารณาคุณลักษณะบัณฑิตด้านความรู้ความสามารถพิเศษ กล่าวคือ ภาครัฐบาลต้องการผู้มีความรู้
 ด้านกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ความสามารถในการวิจัยและ
 ความสามารถในการบริหาร ในส่วนของภาคเอกชนมีความต้องการบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ
 ด้านการบริหาร เป็นอันดับแรก อันดับรองลงมา ได้แก่ ความรู้ความสามารถในภาษาต่างประเทศ
 และความรู้ด้านคอมพิวเตอร์

ส่วนทางด้านบุคลิกภาพนั้น ภาครัฐบาลและเอกชนมีความต้องการไม่แตกต่างกันโดย
 เน้นคุณลักษณะสำคัญตรงกัน คือ มีความรับผิดชอบ ขยันอดทน มีมนุษยสัมพันธ์ มีความเป็นผู้นำ
 ความมุ่งมั่นตั้งใจ มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ นอกจากนั้นผู้จ้างงานในภาคเอกชน ยังแสดง
 ความต้องการเพิ่มเติมในลักษณะต่าง ๆ เช่น ความกระตือรือร้น การกล้าแสดงออก การ
 ตรงต่อเวลา การมีเหตุผล และการมีทัศนคติที่ดีต่องานและนายจ้าง

จากเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ พอจะประมวลได้ว่า คุณลักษณะนักศึกษา
ฝึกงานตามความคาดหวังของผู้ประกอบการ แบ่งออกเป็นหลักใหญ่ได้ 2 ประการ คือ

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพส่วนตัว อันได้แก่ ลักษณะท่าทาง ความคิด ลักษณะ
นิสัย มนุษยสัมพันธ์ อารมณ์
2. คุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น อันได้แก่ ความรู้ความสามารถในงาน
อาชีพ ความคิด ลักษณะนิสัย มนุษยสัมพันธ์ อารมณ์ จริยธรรมและคุณธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย